PUO YA BOPHATLALATSI BA DITABA

SARS E ETSA KGATELOPELE MABAPI LE TSELATSHEBETSO YA KGOKAHANYO YA MADIBOHO HO AKOFISA KGWEBISANO HO PHATLALLA LE AFRIKA E BORWA

Tshwane, 23 Pudungwana 2026 - Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) ka Labohlano le fetileng di saenile tumellano ya kgokahanyo pakeng tsa dinaha le Bolaodi ba Pokello ya Lekgetho ba Zambia (ZRA) ho fapanyetsana ka lesedi la bolaodi ba meedi ka tsela ya othomathike pele dithoto tseo di fihla madibohong. Tumellano ena e tswellisa pele mmotlolo o motjha wa lebatowa wa tshebedisano ya bolaodi ba meedi mme e thusa hore ditumellano tsa kgwebisano tsa Afrika di sebeletse dikgwebo, diikhonomi le baahi.

SARS e saenne tumellano e jwalo le Bolaodi ba Pokello ya Lekgeho ba Malawi (MRA) ka la 30 Phupu 2026. Dipuisano le Zimbabwe di se di tswetse pele, mme DRC e hlwailwe hore le yona e akaretswe kamoso. Ditlhophiso tsena ka bobedi ba tsona di theha motheo wa tselatshebetso ya lebatowa o ahilweng hodima bolaodi ba meedi ba pele dithoto di fihla le o tsamaiswang ke deitha. Mmotlolo ona o rerilwe ho thusa bolaodi ba meedi ba dinaha tse fapaneng ho lekola tse ka bakang kotsi e sa le ka nako, ho ntlafatsa ho nepahala ha lesedi la kgwebisano le ho tshehetsa motsamao o potlalkileng wa dithoto tse molaong.

Ho tshwana feela le tlhophiso ya MRA, tlhophiso ya SARS-ZRA e fana ka monyetla wa phapanyetsano ka lesedi la bolaodi ba meedi ka tsela ya elektronike meqeqekong e tsamayang pakeng tsa dibaka tse pedi tsa bolaodi ba meedi. Bolaodi bo nang le seabo bo ka sebedisa tsena bakeng sa ho hlahloba kotsi e ka bang teng pele dithoto di fihla le ka mora hore di fihle, ho etsa dihlahlobo le dioditi tse tobileng tse itseng, deitha e ntlafetseng ya kgwebisano mmoho le ditsebahatso tse seng di tlatsitswe tsa bolaodi ba meedi.

Hona le ho kopnana le moqeqeko lekgetlo la pele ledibohong, bolaodi ba meedi bo nang le seabo bo ka fumana lesedi leo ho dumellanweng ka lona ka tsela ya elektronike pele ho nako. Sena se ba dumella ho hlwaya tse ka bakang kotsi e sa le ka nako, ho tsepamisa lesedi la thomelontle le thomelohare le ho lokisetsa morwalo o

molaong le pele o fihla. Sephetho sa sena se lokela ho ba ditaolo tsa bolaodi ba meedi tse nepahetseng le ho feta le motsamao o ntlafetseng le ho feta hwa kgwebisano e ikobelang tefo ya lekgetho.

Boiteko bona bo phethahatsa se lohothwang ke Sebaka sa Kgwebisano e Lokolohileng Kotinenteng ya Afrika (AFCTA) ka ho ntlafatsa kgwebisano pakeng tsa dinaha tsa Afrika ka thuso ya tshebedisano ya bolaodi ba meedi, ho tshwana ha mekgwatshebetso mmoho le pebofatso ya kgwebisano. AFCFTA e kgothaletsa mekgwatshebetso e hokahaneng ya dijithale e fapanyetsanang ka lesedi la baeti, dithoto le tsa dipalangwang le pele tsena di fihla ledibohong.

Ka ho etsa hore momahanyo ya mabatowa e suthe leanong ho ya tshebetsong ya bolaodi ba meedi, mosebetsi ona o ka fokotsa phetapheto, o ntlafatswe ho lepeha le ho hlwaya tsebahatso e sa nepahalang ya boleng, tsebahatso e fosahetseng mmoho le diphapang pakeng tsa ditsebahatso tsa thomelontle le thomelohare. Bolaodi bo fapaneng ba Pokello ya Lekgetho jwale bo ka tsepamisa mehlodi ya yona hodima metsamao e ka bakang kotsi e hodingwana ha ka lehlakoreng le leng e ntse e bebofatsa kgwebisano e molaong.

Khomeshenara ya SARS Ngaka Johnstone Makhubu o boletse hore motjha ona o bontsha tjhebelopele e hlokehang ya taolo e hlokehang ho etsa hore momahanyo ya mabatowa e sebetse e le ka nnete. “Boetapele ha se feela ho keteka tshebetso ya kajeno, empa ke ho supa tse ka bakang kotsi kamoso le ho nka mehato pele tseo e ba ditshitiso. Boikarabelo ba SARS ke ho lokisetsa bokamoso le pele bo fiha."

Ho ahwa ha tselatshebetso ya bolaodi ba meedi wa Afrika

Lenaneo la SARS la Kgokahanyo ya Bolaodi ba Meedi le ahelletswe hodima phapanyetsano ya deitha ya tsebahatso ya thomelontle le bolaodi ba meedi ba mabatowa a mang ka tsela e sebeletsang bohle, eo ha jwale e akaretsang Malawi, Zambia le Zimbabwe. Lona le tobile deitha e tshwanang, tshebediso e tshwanang ya mekgwatshebetso ya Referense e Ikgethang ya Moqeqeko mmoho le momahanyo ya lesedi leo ho fapanyeditsanweng ka lona ho tse mabapi le botsamaisi ba tse ka bakang kotsi ho bolaodi ba meedi.

Bolaodi ba Meedi bohle bo nang le seabo bo lebelletswe ho fapanyetsana ka lesedi leo ho dumellanweng ka lona le mabapi le ba romellang dithoto ka ntle ho naha,

baamohedi, tlhaloso ya dithoto, palo ya tsona, boleng ba bolaodi ba meedi, botso ba tsona mmoho le moo di lebang teng, le dintlha tsa dipalanagwang.

Kgokahanyo ya mabatowa ke karolo ya bohlokwa ya lenaneo la sejwalejwale la SARS la Bolaodi ba Meedi le Dihlahiswa tsa Naha. Sepheo ha se ho tlosa ditaolo tse hlokehang tsa bolaodi ba meedi empa ke hore tsona di etsahale esale ka nako, ka tsela e bohlale le e sedimoseditsweng. Yona e sireletsa le ho laola sephiri, lesedi la motho le tshebediso e dumelletsweng ya lesedi la phapanyetsano, seo se bolela hore kgokahanyo e sebeletsa mahlakore ka bobedi a thomo ya bolaodi ba meedi: ho bobofatsa kgwebisano e molaong le ho sireletsa pokello ya lekgetho, diikhonomi le mathathama a phepelo.

Khomishenara Makhubu o tlatsitse ka hore: “Tselatshebetso e hokahaneng ya bolaodi ba meedi ha se projeke feela ya thekenoloji. Ke boitlamo ka ditheo tsa Afrika ho phethahatsa se fumanweng leseding leo ho arolelanweng ka lona, ho sireletsa botshepehi ba diikhonomi tsa rona le ho neha bahwebi ba ikobelang tefo ya lekgetho nnetefaletso ya ho tsamaya, ho tsetela le ho hola ho phatlalla le lebatowa."

SARS e kgolwa hore bolaodi ba meedi bo nang le seabo mmoho le diikhonomi tsa bona di tla kgola molemo ho tswa leseding le ntlafetseng, tshireletsong e matlanyana ya pokello ya lekgetho, le botsamaisi bo ntlafetseng ba tse ka bakang kotsi, dipalopalo tse ntlafetseng tsa kgwebisano le motsamao o lepehang ka ho fetisisa hwa dithoto tse molaong. Bakeng sa dikgwebo, sena se bolela hore ho tla ba le ho kena dipakeng ho sa hlokeheng ho mmalwa, ho lepeha ho ntlafetseng mmoho le metjha ya madiboho e kgonang ho tseba phapang pakeng tsa kgwebo e molaong le e seng molaong ho tseba se ka bakang kotsi ya nnete.

Afrika e haufi le moo e meng ya melemo ya nnete ya moralo wa tshebetso wa kgwebisano ya yona kontinenteng e tlang ho phethahala.

“Lesedi le lokela ho tsamaya pele ho dithoto hore kgwebisano e molaong ya Afrika e tsebe ho tsamaya ka tsela e ntlafetseng ha dithoto di fihla,” o phethetse ka ho rialo Khomishenara Makhubu.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za.

KE PHETHO